

АС САЛАМ

БИСМИЛЛАГЫ РРЯГЪМАНИ РРЯГЪИМ!

www.assalam.ru

№ 01 (74)

январь 2010 й.
мугьяррам 1431 й.
Табасаран чалниинди
вазлик саб ражну
удубчтуру.
Кымат 17 манат

2 АЛЛАГЪ
К1ВАИН
АП1УВАЛ

3-6 МАЖЛИСДИЪ
ДУСБАН-
ГЪДУЖВБАН
РЯБАТЛУВАЛ

7 ГЪУДГАН
ДАРАП1УВАЛ

НА ТАБАСАРАНСКОМ ЯЗЫКЕ

МУСУРМНАРИН ГАЗАТ

1431- пи йис мубарак

Варидариз ккуни Аллагъдин ﷺ чвур-наккди!

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир! Алимарин Советдин, Дагъустандин мусурмнарин Диндин идарайин ва хусуси вуди йиз терефнаан учву гьижрайинди Цийи 1431-пи йис улубкъбахъди мубарак ап1ураза. Гьит гьаму йис ухъуз ужувларин, ихъ гунгъарихъан марщ ап1бан ва Аллагъу Тааълайихъна багахъ хъпан йис ибшри! Ва гьит Аллагъу Тааълайи ихъ вари хайирлу ляхнар къабул ап1ри, гьадму гьисабнаан гьяджиз гьядгьовал, хъа шилхъан Гьядж к1ули гьабхуз гьабхъундарш, гьит цийи йисан гьядциб мумкинвал ибшри.

Ккудубшу йис уммайиз думукъан рягътиб гьабхъундайи, ихъ уьмриъ хайлин дердлу

хабрар алахънийи. Гьаддихъди сабси ухъуз тувнайибдиин ухъу Аллагъу Тааълайикан рази духъну ккунду ва тяриф дап1ну ккунду. Мугъяммад Пайгъамбари ﷺ ухъуз ухъут1ан читинди дуламиш шулайидарихъинди лигувал теклиф гьап1ну. Ухъу Иракъдиан, Палестинайиан ва Афгъанистандиан вуйи ихъ гьардшар ва чйир гьархну ккундар, Аллагъу Тааълайикан гьадрариз мусурман жилариин ужувлар хъувал ккун ап1идихъа. Исламдиъ дюньяйиз зарар кайи диндин жорйир адар ва мусурмнарехъан кърхувал ва ихъ диндихъан ихтияг дап1ну ккунду, к1урудар гьядк1у дар. Узу Аллагъдикан ﷺ Первердигарихъ хъугъру динагълийир гунгъарихъан марщ ап1уваз ккун ап1ураза!

Гьит гьаму цийи йис ухъуз ужудар ляхнар гьабхаз ва Аллагъу Тааълайиз дериндиан (к1ваант1ан) ибадат ап1баз эвел ибшри!

Гьит вари ч1уруб, гунагънануб ва писуб ккудубшу йисаз гьузри. Гьит Аллагъу Тааълайи вари мюгъкамди мусурман диндин алаъри ва вари ужудар ляхнар из хъуркъувалар туври!

Ислягъвал, ягърулувал ва къюби дюнйирйера хушбахтвал ишричвуз, гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир!

Цийи, 1431- пи йис мубарак ибшри! Гьит думу, иншааллагъ, берекетдихъди буллугъ ибшри! Амин.

Учвухъна гьюрмат хъади, Дагъустандин мусурмнарин Духовный управлениейин председателъ, муфтий Аьгъмад-гъяджи АБДУЛАЕВ

Диндин образование ва жюрбежюр динарихъди албагъвал-Урусатдин милли хат1асузвал тямин ап1баз заминвал

Гьаму улихънаси Мягъядгъалайиъ умуми Урусатдин илминна практикайин конференция к1ули гьубшну. Дидиз гьамциб ччвур тувнайи: «Диндин образование ва жюрбежюр динарихъди

гьап1уб вуйи.

Конференцияйин ляхин Гирами Къръан урхбиинди ккебгънийи, гьаддин къяляхъ теологияйин ва дюньяйин халкъарин аьлакыйирин Институтдин рек-

албагъвал Урусатдин милли хат1асузвал тямин ап1баз заминвал ву». Гьадму серенжем Дагъустандин мусурмнарин Духовный управлениейи, исламдин образованиейин ва илмин Кафари Къавкъаздин университетвалин центри ва теологияйинна дюньяйин халкъарин аьлакыйирин Институтди тешкил

тор Макъсуд Садикъовди гьадму серенжемдин иштиракчйирихъди ва хяларихъди таниш гьап1нийи. Сифте вуди тебрикан улхбиинди ва доклад хъади Дагъустандин мусурмнарин Духовный управлениейин председателъ, муфтий Аьгъмад-гъяджи Абдулаев удуч1вну гьулхнийи.

» 2

Къръан урхувал ва сагъвал

Нидерландарин психолог профессор Ван дер Ховенди аьдатнан дару цийи ляхин ашкар ап1уваликан мялум гьап1ну. Дугъу тасдикъ ап1ура, фицики тажрубйир гьабхиинди Гирами Къръан урхували ва Аллагъу Тааълайин «Аллагъ» к1уру ччвур текрар ап1ували инсандин сагъвализ ужуб терефнахъинди тясир ап1уру. Гьадму ахтармиш ап1бан ляхниъ варит1ан артухъди многьтал ва аьламат хъуз гьитру далил гьадму ву, фицики Ван дер Ховен учв мусурман кас дар.

Профессори чав гьап1у ашкарвалин ляхин дериндиан ахтармишар гьабхиинди тасдикъ ап1ура. Гьаддар ахтармишар дугъу шубуд йисандин муддатнаъ жюрбежюр ксарин зиин гъухну. Гьадрарикан саб жерге ксар мусурмнарра дайи, хъа гьеле бязидариз аьраб ч1алниинди гьич саб гафкъана аьгъдайи.

Вари пациентариз «Аллагъ» к1уру гаф дюзди пуз улупнийи. Натижа

аьламатнануб гьабхънийи, асас вуди уьмрик умудвал ктарди вижнасузвал кайидарин ва хасият жигъатнаан гьизгъин гьяднаъ айидарин.

«Аьраб ч1алниинди урхуз аьгъю ва кми-кмиди Къръандихъна илт1ик1ру ксар пис хасиятнан уьзарихъан уьрхюру. Аьраб ч1алниинди «Аллагъ» к1уру гаф текрар ап1увалира инсандин сагъвализ ужуйи тясир ап1уру», - гьамци к1ури тасдикъ ап1ура психологи.

Гьаддихъди сабси дугъу гьаврикккаъганси, «Аллагъ» к1уру гафнаъ айи гьарсаб гьарфну психологияйин уьзар сагъ ап1баъ чан метлебувал уйнамиш ап1уру. Сабпи ачухъ «а» гьарфну ил хъагъру терефарин гьурулушдиз ужуб ляхин гьабхуз кюмек тувру. Хъа «х» гьарф мелзалан алдап1ували гьурдлар-лик1ар ва юк1в къайдайиъ ипуз ва гьаддихъди сабси юк1в къайдайиинди либхуз тясир ап1уру.

АЛЛАГЪ К1ВАИН АП1УВАЛ

Аллагъ ۞ к1ваин ап1баз уч хьувал ва гьадушваъ иштирак хьувал ужувлан ва хайирлу ляхин ву. Пайгъамбар ۞ гъапну: «Учву женнетдин бахчйирин улхъантина гъягъруган, учву гьадрарикан мянфяаът ктабгъурчва». Пайгъамбарихъди ۞ сат1иди лихурайдари (гъадугъахъди хъайидари) гьерхну: «Женнетдин бахчйир фйир вуйк1ан, эй Аллагъди Гъаънайир?»

Пайгъамбар ۞ жаваб тувру: «Дурар зикрин мажлисар ву (яни Аллагъ ۞ к1ваин ап1бан бадали уч шлу йишвар)» Саваб шлу хайирлу ляхин «Ла илагъа илаллагъ» ву. Гъядисдиъ дупна: «Ахиратдин йигъан йиз терефнаан узу кюмек ап1биинди шадвалихъди абц1найи вахт чпин к1ваант1ан «Ла илагъа илаллагъ» к1урудар хъиди» (Бухари).

Гъаму гафар мелзалан алдаува хайирлу ляхин ву: «Ашгъаду алла илагъа илла лагъу вагъдагъу ла шарика лагъу ва ашгъаду анна мугъаммадан абдугъу ва расулугъу ва калиматулу алкагъа ила Марьяма ва рукун мингъу валь жаннату гъаккун ва инару гъаккун».

Бухарийи ва Муслимди ктебту гъякълу гъядисдиъ дупнайиганси, гъадму гъурху кас миржиб къапдикан фунубдиан тинара Женнетдиъ уч1види.

Таржума (илт1ибк1уб, мяна туврача) : «Аллагъдилан гъайри ибадат ап1уз шлур Аллагът1ан жарар фужк1ара адар. Думу Сар ву ва Дугъаз юлдаш адар. Хъана узу шагъидвал ап1ураза, фицики, гъякълу ву, Мугъаммад лук1 ва Аллагъди Гъаънайир ву, ва, гъякълу ву. Исара Дугъан лук1 ва пайгъамбар ву ва Марьямдихъна ва Женнетдихъна –гъякълудар ву, ва Жегъеннемрагъякълуб ву».

«Ла илагъа илла лагъ» к1уру гафарихъди аьлакьалу вуйи саб жерге гъядисдин мяна:

1. «Ла илагъа илла лагъ» к1уру гафар мелзалан алдаъбиинди уву яв дин ц1ийи алап1урава» (Аьгъмад, Табрани).

2. Кечмиш гъахъи касдихъанди «Ла илагъа илла лагъ» к1уру гафар гъапи касдиз Аллагъу Тааълайи Жегъеннем къадагъа гъап1ну» (Гъяким).

3. Женнетдихъна вуйи ачрармурар «Ла илагъа илла лагъ» к1уру гафар мелзалан алдауб шагъидвал ап1увал ву» (Аьгъмад).

4. «Шли ла илагъа илла лагъ» к1ури гъапиш, накъвдиъ (никъриъ) ва Мягъшарихъ т1агъруди хъибдар».

5. Аллагъу Тааълайи Муса пайгъамбариз гъапну, (мяна туврача) фицики, «эгер вари ургур жилар ва ургур завар терезарин сабнуб терефниин, хъа «Ла илагъа илла лагъ» тмунуб терефниин иливиш, къюбпи тереф артухъди гъагъ гъюруб хъибди» (Насаи, Гъяким).

6. «К1ваин ап1барикан варит1ан къиматлуб «Ла илагъа илла лагъ» пувал ву» (Ибну Маж, Насаи, Гъяким).

7. Лук1ру «Ла илагъа илла лагъ» к1ури гъапиш, ужувлан ляхнаркан вуйи бик1бари ва ч1урубнуб кт1убштуру ва жвуваз ухшар вуйибдин улихъ дивру» (Абу Я'ла).

«Вагъдагъу ла шарика лагъу...» к1ури пувал ужуб, хайирлу ляхин ву. Гъядисдиъ дупна: «Шли йиц1уб ражну «Ла илагъа илла лагъу вагъдагъу ла шарика лагъу лагъуль мульку ва лагъуль гъямду ва гъува ала кулли шейин къадир» к1ури гъапиш, Исмаил пайгъамбарин тухум- терефдиан юкьур кас лук1валиан азад ап1увалик гъисаб хъибди» (Бухари, Муслим, Насаи, Тирмизи).

Сабсана гъядис а (Табаранийихъанмина гъафиб), дидиъ дупна, фицики, ужур касди гъапи гафарихъан гъадму гафарин улихъ хъуз хъибдар, к1ури. Жарануб гъядисдиъ дупна: «Узу гъапи ва пайгъамбарари дидиз улихъна узуз гъапи гафарикан варит1ан ужудар гафар «Ла илагъа илла лагъу вагъдагъу ла...ву» (Тирмизи).

Мумкинвал аш, гъарсаб гъудгнин къяляхъ йиц1уб ражну «Ла илагъа илла лагъу вагъдагъу...» гъурхиш ужу ву, асас вуди гъач1ниндин, лисхъандин ва хъябхъдин гъудгнарин къяляхъ.

Таржума (илт1ибк1уб мянайиинди туврача) : «Аллагъу Тааълайилан гъайри ибадат ап1уз шлур гъич сарра адар. Думу Сар ву ва Дугъаз юлдаш адар. Ари агъавал Гъадугъахъ хъа, вари тариф Гъадугъаз вуйиб ву. Думу Къудратлур ву».

Эгер «ва лагъуль гъямд» к1уру гафарин къяляхъ «югъни ва юмит ва гъува гъаййю лази ла ямут» к1уру гафар аьлава гъап1иш, (Аллагъдин рази вуйивалин ният ади), думуган гъацир кас Жаннату наим к1уру ччурнаннди Женнетдиз гъягъиди»,

Табаранийихъанмина гъафи гъядисдиъ гъамци к1ура.

«Вагъдагъу ла шарика лагъу...» к1уру гафар варж ражну гъурху кас гъадму йигъан варит1ан ужувлан ляхнар гъап1у касдиз ухшар хъиди ва анжагъ гъаци гъап1у касдизт1ан ухшар хъидар (Баззар).

бигъямдигъи».

«Астагъфируллагъа ва атубу илайгъи».- «Узу Аллагъдикан ۞ йиз гунгъарин аьфв ап1увал ккун ап1ураза ва узу Дугъахъна илт1ик1унза». Гъаму тясбигъ чав мелзалан алдап1у саягъниинди бик1иди, хъасин Аьршдихъди аьлакьа убхиди, печать

Гъаму гафар урхувал ужувлан ляхин ляхин ву: «Ла илагъа илла лагъу вагъдагъу ла шарика лагъу агъядан самадан лам ялид ва лам юлад ва лам якун лагъу куфуван аьгъяд».

Гъаму гафар урхувализ саваб а: «Субгъяналлагъи ва бигъямдигъи субгъяна лагъиль аьзим».

«Субгъяналлагъи ва бигъямдигъи»- мурар артухъди Аллагъдихъна ۞ ккунивал улупру гафар ву, к1ури Муслимди гъякълу гъядисдикан гъапну. Жарануб гъядисдиъ дупнайиганси, мурар Аллагъу Тааълайи малайикариз ва лук1ариз кадагънайи гафар ву, к1ури (Муслим). Гъаму гафар мелзалан алдау касдиз варжна къад агъзур уж'вал хъибди, к1уру гъядис а (Табрани). Хъа Гъякимри ктебту гъядисдиъ дупнайиганси, гъадму уж'вал дугъаз бик1иди, эгер дугъу варж ражну гъапиш. Шли варж ражну «Субгъяналлагъи ва бигъямдигъи» к1уру гафар гъапиш, гъацир касдин гунгъар гъюлин кафкъан ади гъахъишра марцц хъиди. Гъамци дупна Муслимди ктебту гъядисдиъ.

Гъаму гафар (тясбигъ) пувал хайирлу ляхин ву: «Субгъяналлагъи ва

иливиди, Аллагъдихъди ۞ гюрюшмиш хъайизкъан гагъди убхиди ва думу гъич саб гунагъдихъанра марцц ап1уз хъибдар (Баззар).

Гъар йигъан варж ражну «Субгъяналлагъ» урхувал савабнан ляхин ву. Гъядисдиъ дупна: «Варж ражну «Субгъяналлагъ» йипай. Шли гъаци гъап1иш, агъзур ужувлан ляхнар гъап1ну к1ури бик1иди ва агъзур писвалин ляхнар кт1ушвиди (багъишламиш ап1иди)» (Муслим, Насаи, Тирмизи).

Тясбигъдин гафар пувал ужувлан ляхин ву: «Субгъяналлагъи вальгъямдуллагъи ва ла илагъа илла лагъу ва лагъу акбар».

Таржума (илт1ибк1уб): «Аллагъ къадарсуз марццир ву. Вари тариф Аллагъдинуб ву. Аллагъдилан гъайри ибадат (икрам) ап1уз шлур фужк1ара адар. Аллагъ варит1ан заанур ву».

Гъякълу гъядисдиъ дупна: «Гъаму тясбигъ узуз ригъдин акв кубк1урдарик варит1ан артухъди ккундузуз» (Насаи, Тирмизи).

Муслимдихъан гъафи гъякълу гъядисдиъ дупна: «Гъадму юкъби тясбигъар Аллагъдиз ۞ лапра ккунидар ву».

Диндин образование ва жюрбежюр динарихъди албагувал-Урусатдин милли хат1асузвал тямин ап1баз заминвал

1 «

Дугъу чан улхбаъ асас вуди гъамци къайд гъап1нийи:

«Инсанди учв мусурман кас вуди гъисаб ап1бан бадали думу сабни нубатнаъ ухъу вари Халкъ гъап1у Сар вуйи Аллагъдихъ ۞, Дугъан малаикарихъ, Аллагъди ۞ гъаънайи Библияйихъ, Торайихъ, Къуръандихъ, диндин вари дик1барихъ, Адамдилан хъюгъну тап Мугъаммад Пайгъамбарихъна ۞ гъайизкъан вуйи вари пайгъамбарихъ хъугъну ккунду. Эгер мусурман касди «Узу Мусайихъ (Моисейихъ) ясана Исайихъ хъугъурдарза ясана к1вахъни вуза» к1ури гъапиш, думуган гъацир кас мусурманди гъузурдар яни чав-чалланди Исламдин адахъуру... Ихъ уьлкейиъ гъич сарира чиб-чпи искан дарап1бан бадали инсанариз аьдати вуйи диндин образование ади ккунду. Диндин образование жюрбежюр динарин арайиъ мясляаът хъпан

бадали асас шарт1 ву. Ихъ уьлкейин Конституцияйиз асас духъну, ухъухъ дин государствойихъан жара дап1нашра, хъа амма жямьяаътлугъ ва диндин тешкилатари, экстремиствалиндар ктарди имбудари Урусатдиъ къайда уьхбан ляхниъ шлубкъан ужуб аманат дивну ккунду. Гъадму конференцияйи докладыр хъади гъаму ксарра удуч1внийи: Дагъустан Республикайин Президентдин мялуматарин политикайин ва пресс-гъуллугънан Управлениейин начальник Аьбдурягъман Гъюсейнов, Москвайин исламдин университетдин ректор Марат Муртазин, Турецкий Республикайин посольствойин теклифчи Бекир Герек, Кунта-гъяжийин ччурнахъ хъайи исламдин университетдин ректор Аьбдурягъим Мутушев, Ингушетия Республикайин муфтийин заместитель Жамбулат Хаштиров, Татарстан Республикайин исламдин институтдин проректор

Мурат-гъяжи Муратов удуч1вну гъулхну. Дурари варидади умудлувал кивнийи, фицики жюрбежюр динарин вакиларихъди гафар-ч1алар ап1увал ужувлар ва ислягъвалин ляхнар к1улиз адагъбахъна вуйи лик алдабгъувал хъибди.

Гъамцдар ужудар серенжемар гъахбаъ ва к1улиз адагъбаъ бажаранвал кайи исламдин образованиейин ва илмин Кафари Къавкъаздин университетвалин центрин вице-президент ва теологияйинна дюньяйин халкъарин аьлакъйирин Институтдин ректор Макъсуд Ибнугъажарович Садикъовди баркаллу ляхин гъабхувал разивалиинди къайд дап1ну ккунду. Гъадму кас государствойин гъуллугъчйиринна Кафари Къавкъаздин республикйирин диндин идарйирин арайиъ ужудар аьлакъйир тешкил ап1баъ жара вахтнара хайлин ужувлан ляхнар дап1найир ву. Илагъки гъациб аьлакьа уьхъювали ихъ уьлке къайдайиинди улихъна гъябгъюз ва ужуб гележег яратмиш ап1уз яркъу мумкинвалар ачмиш ап1уру.

Хусуси мялумат

МАЖЛИСДИЪ ДУСБАН-ГЪДУЖВБАН РЯБАТЛУВАЛ

Къурамугьяммад-гъджи
РАМАЗАНОВ,
аълим

Гъдин вахтна инсанар уч хъвалин саягъ шариаътдин эдеблувалин т1алабарихъди дюзди гъюрадар. Жилар ва дишагълийир саб устлихъ дусру, арагъ-чяхир убхъуру, сари тмунур биябур аплуру, гъеле чиб-чипкиди элегуру, кч1ихбарра аплуру, ахю сесниинди ва ч1игъ илипну аьлхъюру, заседанийригъ ясана собранийригъ иштирак хъвалин къайдайин шарт1ар к1улиз адагъурдар. Исламди, уьмрин вари терефарихъанди гъилигишра, варит1ан хайирлу ва метлеблу къайдйир к1улиз адагъну ккунивал тасдикъ аплуру. Гъадрар к1улиз адагъувал инсанариз хайирлу ляхин ву ва тмунуб дюнъийиъра Аллагъдин ﷻ терефнаан къадарсуз ахю ужувлар хъиди.

Мажлисариъ, заседанийригъ, собранийригъ ва жюрбежюр жара йигъинжагъариъ жвув улупбан эдеблувалин къайдйирин терефар ктухъа.

1. Саб йишвазди уч1вруган гъамци дупну ккунду: "Аллагъумма инна насаълука хайрал-мавлижи ва хайрал-махражи бисмиллагъи валажна ва бисмиллагъи харажна ва ала раббина таваккална." Гъаддин гъакънаан гъядисдиъра дупна.

2. Эгер уьмуни заседание ясана собрание вуш, гъирагъдихъ терефназди азад вуйи йишвахъ дусуб лазим ву, хъа эгер собрание гъабхру касди жара йишвахъ дусувал теклиф гъап1иш, дугъу улупу йишвахъ дусуб лазим ву. Эгер думу лапра асас заседание вуш, ц1ибди инсанариз теклиф дап1найиб вуш, думуган варидин хилар дисбиинди хуш-беш аплуб лазим ву. Сабнуб гъирагъдихъ, нубатнагъди дусну ккунду. Пайгъамбарин ﷺ рьякъ хъап1ри гъахьи Жабири гъамци ктибтну: "Пайгъамбарин ﷺ вядйири собранийр гъахруган учуз нубат гъабхьи йишвахъ дусри шуйча. Лазим гъабхъиган заседанийиан удуч1вну гъагъийиз улихъна ихтияр гъадабгъуб, душваъ айидар тебрик гъап1хъан удуч1вуб лазим ву.

3. Заседанийиъ дусбан къайда ч1ур аплувал, нагагъ къюр касдин арайиъ дусиш ва дурар чиб-чипхъан гъадаиш, гъаддиъра рьякъюру. Хъа эгер гъадму ксарин багахъ дусуз азад йишв хъаш, думуган дусуз хай шулу.

Гъядисдиъ дупна: "Чиб-чипин багахъ дуснайи къюр кас жара аплувал къадагъа дап1на, эгер дурарин ихтияр адарш" (Абу Давид Тирмизи).

4. Дусбан-гъудужвбан аьдалат ч1ур аплувал сар кас гъирккуб ва дугъан йишвъин учв дусуб ву. Эгер мумкинвал аш, дуснайи ксари дуфнайириз йишв дап1ну гъадму кас дитуб лазим ву.

Гъядисдиъ гъамцира дупна: "Учву дуснайи йишвлан гъудужванайи ва жара касдин йишвъин мудусанайи, анжагъ сац1иб тинаси духъну, жаранур касдиз дусуз йишв аплунайи. (Бухари ва Муслим).

5. Эгер инсанар гергми духъну дуснаш, гъадмуган гергми йишвлан гъац1къялаъ дусуб ярамиш шулдар. Абу Давудди ктибту гъядисдиъ дупнайиганси, гъацир кас Пайгъамбарин ﷺ ниянатнакк ккаъри гъахъну.

6. Дусбан-гъудужвбан эдеблувалин къайда ч1ур аплувал жвувахъди хъайидар искан аплуру саягъниинди, жара ксарихъинди ликар гъач1арккуну дусбаъ ва тмундар дуснайиган учв дахъвалии а, эгер гъац1и аплуз себебар адарш (уьзур кайивал ва гъ.ж.).

7. Эгер фуж вуш заседанийиан чан ляхин-кар бадали удуч1вну гъушиш, дугъан йишвъин дусуз ярамиш шулдар, эгер гъадму кас къяляхъ гъюрувалиин умудлу дарш. Эгер уву гъадму касдин йишвъин дусиш, думу

къяляхъ гъафиган гъадугъаз гъадму йишв улупуб лазим ву. Гъядисдиъра гъац1и дупна.

8. Эгер заседаниеиъ шубур кас гъахьиш, къюр касди чиб-чипхъди улхбар дап1ну ккундар, шубурпир учв аргухъанур ву, к1ури гъисаб дарап1бан, дугъаз т1агъру дархъбан ясана чаллан улхурайивалин фикрар к1ваз дарфбан бадали. Гъядисдиъ дуп-

йидар вуш, хълар ясана гъаму йишвлан эйси, мялим ясана абйир-бабар, думу гъялатнаъ, дурарихъна гъюрмат улупури, жвув дуснайи(дънайи)йишвхъан гъудужвуб ва дурариз лайикълу вуйи йишв улупуб лазим ву. Гъядисдиъ к1ура: . "ИЧВ ЯШНАНТ1АН АБХЮР ГЪАФИГАН УЧВУ ГЪУДУЖВАЙ"

Жара гъядисдиъ к1ура: "Чан заанвал ва агъирвал бадали инсанар гъудужвну ккуни касди гъит чаз Жегъеннемиъ йишв гъазур аплри". Гъаму гъядис чан фурсвал бадали чаз гъудужвну ккунидариз хас вуйиб ву. Гирами, гъюрматлу ксариз гъюрмат аплури гъудужвбан гъакънаан вуйи жара гъядисарра а. Хъа амма марцци дару ясана инсафсуз кас бадали гъудужвишра хай шулу, эгер гъац1и аплували гъалмагълар ва бедбахтвалар арайиз хурдарш. Хъа собранийригъ кмикмиди удуч1вувал, гъювал-гъагъювал алабхъуру, гъаддиз хайлин алимари гъудужвувал чарасуз вуйи ляхин дар, к1ура. Хъа нагагъ фунуб вуш халкъдин фицир вушра кас гъафиган гъудужвувалин, йишв тувувалин аьдат аш, гъадму аьдат хъап1ну ккунду.

Инсанар Мугъяммад Пайгъамбарихъна ﷺ гъафиган ва гъадрарикан яшнан биц1инури сюгъбат ккебгъуз хъюгъиган, Пайгъамбарин ﷺ къюб ражну текрар гъап1нийи: "Гъит яшнан ахъюнури йишри". Му гъадму к1уру гаф ву ки, ухъу иллагъки яшнан ахъюдариз ва дурарин фикрариз гъюрмат дап1ну ккунду.

11. Дусбан-гъудужвбан къайдйирикан ужубсиб хулан эйсийи гъафи хъалижвуваз гъюрмат аплувал, дугъаз ужубсиб ва лайикълу йишв улупувал вуди гъисаб аплура. Авзайин рьякъ хъап1райирихъан гъерхнийи: "Хъалижвуваз фици гъюрмат дап1ну ккунду?" Ва дугъу жаваб тувнийи: "Ачухъ ва шаду маш улупбиинди, дугъахъди гъюдлиди улхбинди, икрин (хъаннан) раккнарихъна гъаббиинди". Ибну Аббасдихъан гъерхру: "Яв варит1ан ккуни кас фуж ву?" Дугъу жаваб тувру: "Узухъди баркаллагъ пайизкъан дусну (дъну) гъузру кас". Гъядисдиъ дупна: "Эгер мусурман чве хулаз гъафиган шли дугъаз гъюрмат бадали деуз гута ккипиш, Аллагъди ﷻ дугъан вари гунгъарин аьфв аплиди". Гъац1иб гъюрмат айивали мусурмнарин чвевалин аьлакъийр мюгъкам аплуру, дурар сат1и аплуру.

►► 4

Т1АРАШЧИВАЛ ВАРИТ1АН ГЪАГЪИ ГУНГЪАРИКАН САБ ВУ

Фазиль Яргъмедов

Исламди инсанарин уьмрин ва гъадрарин шейъ-шуйъ т1араш апл1биин хаин хъувал къадагъа дап1на, чпиз ккунш мусурмнар ишри ясана ккундуш гъадму дин хъап1ри адру ксар вушра, хъа амма мусурмнарехъди мясляътнинди яшамыш шулайидар. Шариаътиъ т1арашчивалар (т1афалвалар) ва гъадрариз ухшар вуйи жара писвалар гъаму жилина инафсузвал тарабгъурайивалик ва Аллагъдизна ﷻ Чав Гъаънайириз ﷻ къаршуди женг гъабхурайивалик гъисаб дап1на.

Аллагъу Тааълайи Къуръандиъ дупна (мяна туврача): «Гъакълу ву, Аллагъу Тааълайихъди ва Дугъу Гъаънайирихъди женг гъабхурайириз ва жилин нягъакъвал яратмиш аплурайириз жаза хъибди. Гъац1ириз вуйи жаза йивну йик1увал, дарт1увал, хилар ясана ликар хъат1увал хъибди. Гъаму дюнъийиъ искан аплувал ва тмунуб дюнъийиъ жаза тувувал».

Имам Замахшарийи гъапиганси, Шариаътиъ мусурмнарехъна вуйи душманвал Аллагъди Гъаънайирихъна ﷻ вуйи душманвалси гъисаб аплура, фицики мусурман касдихъинди яракъ деебтну дугъаз къурхувал улупу ясана гуч1ар ккау, зарар туву гъарсар кас Аллагъу Тааълайихъди ва Дугъу Гъаънайирихъди женг гъабхурайивалик гъисаб ву.

Шариаътиъ рьякъюъ айи кас т1араш (т1афалвал) аплувал гъагъи гунгъарикан сабнуб вуди гъисаб аплура, гъаз гъапиш рьякъюъди гъагъюрайи инсан зыйиф шулу, ялгъузди шулу ва учв уьрхюз кюмек ва

мумкинвал адрур шулу.

Шли рьякъюъ айи ксар йивну йик1уруш ва дурарин шейъ-шуйъ тадабгъуруш, Шариаътиъ гъац1ариз ижмишнаан жаза тувру. Шли йивну гъак1нуш ва т1араш гъап1нуш, гъац1ириз аьжал ва уркувал хъибди: эгер мутму т1араш гъап1нуш ва дидин эйси йивну гъак1ундарш, гъац1ирин хил хъабт1уру, эгер шли сар кас йивну гъак1нуш, амма дугъан мутму т1араш гъап1ундарш, гъац1ириз анжагъ аьжал тувру. Шариаътдин къайдйир гъамцдар ву. Жаза чав гъап1у ляхнариз дилигну тувру.

Ислам-му ужвал ва гъакълувал ву, диди т1арашчивализ ва инсафсузвализ ваъ к1ура, хъа фуж т1афалвал (т1арашчивал) аплуз к1ури рьякъюз удуч1внуш, гъац1ир кас гъаму дюнъийиъ гъатмунуб дюнъийиъра искан аплиди ва ижмишнаан жаза тувиди.

Гъит Аллагъу Тааълайи ухъу бедбахтваларихъан ва жара хат1ийр-балйирихъан уьрхри!

МАЖЛИСДИЪ ДУСБАН-ГЪДУЖВБАН РЯБАТЛУВАЛ

3 « 12. Жвуван хизандиъ хялар гъайиз ва мажлис ап1айиз улихъна хялар къабул ап1уб метлебниинди къайда дебккувал, хал марцц ап1увал дусбан-гъудужвбан къайда к1улизи адабгъурайивали гъисаб ву. Ужуйи палат алабхъну, хушлу саягъниинди мажлисдиъ гъювал тебрик ап1ура. Шаршлин ва гулдин ниъ хъади гъювал ухшар дар. Гъядисдиъ дупна: "Шли шарш ясана гули гъип1нуш, гъит гъацир кас ухъхъан ва ихъ мистарихъан жаради гъузри". Му гъадму к1уру гаф вуки, ужуб дару ниъ хъади инсанарин багахъна гъювал ухшарсуз ляхин ву.

Жарануб гъядисдиъ гъамцира дупна: "Аллагъ ꞥ камаллур ву ва камаллу ляхнар ккунир, ужуб юк1в айир ву ва ужуб юк1в айидар ккунир ву, жумартур ву ва жумартлу ксар ккунир ву, учву ичв икрин (хянан) айит1 ва ч1ат терефар марцц ап1инай..."

13. Ужудар аьдатарикан ва къайдириккан саб собраниейхъди (уч хъувалихъди) аьлакьалу вуйи вазифйир тамам ап1увалра ву яни ужувлахъна дих ап1уб ва къадагъа дап1найи ч1уру ляхнар бат1ул ап1уб, ужувлаз чухсагъул пуб, илзигру касдин г1алабариз, писвалар ап1бан буйругъариз мют1югъ дархъуб ву. Инти гъап1ган "Яргъямакуллагъ" яни "Гъит увухъна Аллагъ ꞥ имшах ишри", к1ван дерд кт1убшвру гафар пувал, инсанар Аллагъдихъна ꞥ багахъ ап1ру дъуйир урхувал-гъамрарра дусбан-гъудужвбан рябатлувалин къайдири ву.

Къуръандиъ гъамциб мянайин гафар дупна (мяна туврача): "Мелзналан дейребхъди улдуч1урайи гафарикан хайир шулдар ясана садакъайиканра, эгер гъацир касди ужувларихъна, чиб-чпикан гиран дубхънайидарин арайиъ мясляат йибт1бахъна дих ап1урадарш". (Сура 4-пи аят, 114)

14. Мажлис гъабхан рябатлувалин шарт1 думу ккудубк1балан къяляхъ "ВальАср" к1уру сура урхувал вуди гъисаб ап1уру. Хъасин гъамциб дюаъ урхуру: "Субгъянака аллагъумма илла анта, астагъфирука ва атубу илайка". Гъядисдиъ дупна: "Гъаму дюаъ гъурхиш, гъадму мажлисдиъ гъапи лазим дару гафарин гунагъ кт1убшвру".

15. Мажлис гъабхан рябатлувалин сабсана шарт1 лайикьлу, гъюр-

матлу касдин улхбарихъ дикъатлуди хъпехъувал ву. Дугъан улхуб ккудубк1ган дугъаз суалар тувуз, гъавриъ дархъибдикан гъерхуз шулу. Гъядисдиъ дупна: "Пайгъамбари ꞥ гафар ап1руган, дугъан терефкрар гъадмукъан дикъатлуди хъпехъури гъахъну, фицики гъадрарин к1уларинин лапра рягъятди жакъварихъан дусуз шлийи" (Тирмизи).

16. Мажлисдин рябатлувал ч1игъар, гъалмагъал дарап1баъ, сар кас улхурайиган лазим алдру гъарйир-сесер дарап1баъ а.

Къуръандиъ гъамциб мянайиинди дупна: "Уву яв сес яваш ап1ин: варидикан варит1ан хяви сес даждинуб ву" (Сура Аль-Фуркъан, аят 19).

17. Собраниейиъ (уч гъахъи йишвахъ) гъап1у йикърарин сир ашкар дап1ну ккундар. Гъядисдиъ мажлисдин лишан ихтибарвал уьхюб ву, к1ури дупна.

18. Мажлисдин рябатлувал шлиз-вуш гиран шлу саягъниинди зарафтар дарап1увалиъ а. Гъядисдиъ дупна: "Бязи вахтари инсанди жарадар аьлхъри к1ури санур кас рихшант ап1ру тягънайин гаф кипру ва думу жизби зарафат ву, к1ури гъисаб ап1уру. Гъадму рихшантвалин гаф ап1баз лигну дицир кас ургц1уд йислант1ан хъуркъуз даршлу Жегъеннемдиъ ахъуз мумкин ву." (Бухари, Муслим ва Тирмизи).

19. Мажлисдиъ аьхю сесниинди дялхъну ккундар, хъа гъаци зарафатнан аьгъвалатнаъ ахъиган ясана аьлхъбан гаф гъапиган аьдати саягъниинди дялхъну ккунду"

20. Машиндиъ, самолетдиъ, уч1укънайи йишварихъ папрус зигуб ухшарсуз ляхин ву. Диди неинки гъава чиркин ап1уру. Хъа гъацира инсанариз дараскъалвал шулу, дурариз зарар шулу, фицики багарихъ азарлу ксар, ушв дибиснайидар, папрус дизригрудар хъади хъузра мумкин ву. Гъадрариз гъадму чиркин гъава хявиб ву. Гъит Аллагъди ꞥ гъарсариз гъадму зарар кайи аьдат ва гунагънан кесп дипуз амур ап1ри.

21. Мажлис ккудубк1ган сари-сариз тебрик ап1увал, нагагъ сарикан тмунуриз фтин вуш гиран гъабхънуш бахишламиш ап1бан дюаъ урхувал ва ислягъвалиинди жара хъувал ужуб ляхин ву.

Гъит Аллагъди ꞥ ухъуз Ислам диндин аькъвлин гъамцдар шарт1ар тамам ап1уз аьшкъ ва къаст туври. Амин!

ПАПРУС ЗИГУВАЛ ГЪЯРАМ ВУЙИН, ДАРШИШ ГЪЯЛАЛ?

Шейх Саид-эфенди аль-Чиркави

Папрус зигувал гъярам вуйивалин гъякънаан умудлу хъуз гъавриъ ахъру ксариз гизаф къадар далилар а, фицики диди диндиз зарар тувру, хизандин бюджетдиз зарар тувру ва инсандин сагъламвализ пис терефнаан тясир ап1уру. Гъаци вуйивал гъич саризра жинивал ясана тазади ашкар дап1найивал дар. Гъарсабдикан аьгъю Аллагъу Тааьлайи Гирами Къуръандиъра гъаддин гъякънаан дупна. Гирами Къуръандин хайлин аятариъ ухъуз улупура, абйир-бабари фици чпин веледариз улупураш: ухъуз жвуван бедендиз, жвуван хизандиз ва жямъаьтлугъдиз зарар тувру, табиаьт чиркин ап1ру ва хайир тутрувру вари ляхнар гъярам вуйидар ву. Хъа инсандиз хайир туврудар диндиъ ихтияр айидар ву. Ухъу Халкъ Гъап1ури гъамциб насигъят тувра (мяна): «Учву йик1рувалихъна маханай, учв учвланди йик1руганси мап1анай». Яраб зиихъ дупнайи гафари ва шейъари папрус зигувал яваш-явашди вуйи аьжалнак ва жвуван жвув йик1увалик гъисаб дарин? Инсандихъан ип1уб-убхъуб дарди яшаммиш хъуз шулдар, хъа эгер папрус зигру касди папрус зигувал дебккиш, дугъкан фу хъибдихъа? Яраб Аллагъди ꞥ инсан гъаддиин аьшкъламиш хъуз ва гъаддиинди архаин хъуз к1ури халкъ дап1найир вуйинхъа?

Инсандиз папрус зигували диндиз туврайи зарар ч1яаьн ву, фицики диди инсан ухъу Халкъ Гъап1у Аллагъу Тааьла к1ваин ап1бахъан хътауру. Папрус зигру касдиз Аллагъу Тааьлайиз ибадат ап1уз

ап1рударин багахъ хъуз ккун шулу. Дугъу анжагъ чаз ухшар вуйи ксарихъди танишвалар агиди.

Тембекуйи инсандин сагъламвализ аьхю зарар тувру: думу ишлетмиш ап1ували инсандин жандин къувват

кам шулу, уларин рябкъювал зийиф шулу, к1ван либхувал яваш шулу, уьгъйир арайиз гъюру. Папрус зигували ракдин уззар арайиз гъювализ кюмек тувру. Папрус зигували гъацира инсандин уьмур кам ап1уру ва инсандин яшайишдин игътияжар гъурк1баз пис терефнахъанди тясир ап1уру, думу касибвалихъна хуру. Ари гъаддиз духтрарира гъаци къасустан к1урдар- инсанариз папрус дизригбахъна дих ап1ури шулу.

Пайгъамбарин, имамамарин, авлийирин, шейхарин ва аьлимарин арайиъ гъич сарра папрус гъизигдар ясана папрус зигуз ихтияр тувдар адар. Гъадму ксари анжагъ

ляхин дар (макругъ ву). Думу хай даршлу ляхнарик кабхъра (карахату тахрим). Эгер хай даршлуб шубуб ражну гъап1иш, ясана саб ляхнин гъаракат шубуб ражну текрар гъап1иш, думуган гъадму биц1и гунагъ вуди гъисаб шулу. Эгер биц1и гунагъ шубуб ражну хъади- хъади текрар гъап1иш,

думу аьхю гунагъназ дюнмиш шулу. Ари гъамус гъисаб ап1инай, сад йигъандин арайиъ швнуб папрус зигуруш ва натижайиъ гъадрарикан фукъан гунгъар шулаш. Хъа йискубаъ швнуб ваз а, хъа гъарсаб вазлиъ швнуд йигъ а?! Гъадму вахтанан муддатнаъ фукъан папрусар зигураш фикир ап1инай. Гъит Аллагъди ꞥ папрус зигрудариз папрус зигувал-гъаму чиркин гъиллигъ дипуз къувват туври! Тембеку иблис чан биц1и гъяжатназ (жвур ап1уз) ктуч1ву йишвахъ артмиш шулу. Исламдиъ папрус зигувалт1ан аьхю ва чиркин ц1ийивал адар. К1ури шулу: сифте вуди папрус зигувал динсуз ксарин арайиъ 999- пи йисан арайиз гъафну, к1ури.

Муганайиздин йисари Аллагъдин ꞥ диндихъ хъайи ксарин (аьлимарин ясана Аллагъдиз ꞥ ибадат ап1баъ дикъатлу зегъмет зигру ксарин) терефнаан вуйи гъиллигъариз лигруган, аьдати ксар гъадрарихъан гъудуч1вуз чалишмиш шуйи, фицики дурариз Исламдин гъавриъ ахъбан фикир ва аьгъювалар ади гъахъну. Хъа гъамус вари жара саягъниинди арайиз гъюра. Гъамус инсанари к1ура: «Эгер хай шулдайиш, гъадрари чпира гъаци ап1идайи» - ва аьхю разивалиинди чпира чпиз гъябкъюб текрар ап1ура.

Дин аьгъю ап1биин машгъл вуйидари к1уруганси, инсандин бедендиз зарар тувруб вари, ккунш ип1руб ибшри, ккуншсана убхъуб, дугъаз чаз къадагъа дап1найиб (гъярам) ву.

Инсандиз папрус зигували диндиз туврайи зарар ч1яаьн ву, фицики диди инсан ухъу Халкъ Гъап1у Аллагъу Тааьла к1ваин ап1бахъан хътауру. Папрус зигру касдиз Аллагъу Тааьлайиз ибадат ап1уз читинди алабхъуру. Папрус зигували инсан ужудар гъиллигъарин ксарихъди гафар-ч1алар ап1бахъан ярхла ап1уру ва дугъаз, дураар жара ксарси шулу. Гъацир касдиз папрус зигрударин арайиъ хъуз ва папрус зигрударин, убхърударин ва буш гафар- ч1алар ап1рударин багахъ хъуз ккун шулу. Дугъу анжагъ чаз ухшар вуйи ксарихъди танишвалар агиди.

читинди алабхъуру. Папрус зигували инсан ужудар гъиллигъарин ксарихъди гафар-ч1алар ап1бахъан ярхла ап1уру ва дугъаз дураар жара ксарси шулу. Гъацир касдиз папрус зигрударин арайиъ хъуз ва папрус зигрударин, убхърударин ва буш гафар- ч1алар

ужувлан ляхнарихъ хъаъри гъахъну ва хъаъра, ва дураари Исламдиъ дибик1найибдикан гъич фук1ара гъидипнадар. Яраб тембеку ишлетмиш ап1уз хай шулу к1урувализ фицдар себбар айк1ана? Эгер аьдати гафариинди к1уруш, папрус зигувал хай шлу

Йиц 1убни дарс

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир!

Иллагьки сабни ражну Исламдин рякъ хьап1уз ккунидариз, гьадму гьисабнаан ихь набалугь веледаризра, Ислам диндин гьаякънаан аьгьювалар гьадагьбан бадали учу сачдин йисан урч1вуб «Исламдин дарс» «Ассалам» газатдиъ чап гьап1нийча ва, иншаАллагь, гьамусдихъантинара «Исламдин дарсар» к1уру к1ул алди «Ассалам» газатдин машариъ ихь мусурман диндихъди аьлакьалу вуди аьлимари гьязур дап1найи дарсарихъди таниш ап1уз ккундучуз. Жюрбежюр динарихъди ва Мугьяммад Пайгьамбарин ﷺ уьмрихъди таниш ап1балан къяляхъ гьудган ап1бан къайдйирикани ва шарт1арикани улхидихъа, гьудган ап1бахъди аьлакьалу вуйи сурйирихъди ва дюьйирихъди хъайи - хъайибси таниш хьидичва. Асас вуди гьадму теклифар набалугь баяр - шубари аьшкъниинди къабул ап1рувалиин умудлу вуча, иншаАллагь!

Гьияматдин йигъахъ хьугъуб

Диндин хьубни шарт1 гьаму вугьияматдин йигъахъ хьугъуб.

Гьарсабдиз чан эвел айиб ву ва аьхир. Гьаму жилиин инсаниятдин уьмризра аьхир айиб ву. Сад йигъ улубкъиди- ва к1арчнаан ил- уф деебтну (сес адап1ну), аьхю малаикарикани сар вуйи Исафил малаикди Гьияматдин йигъ мялум ап1иди. Дюнья ва гьадушваъ вари гьайванат йибк1иди. Дидиз аьхир-заман к1уру. Хъа Исафил малаикди кьубпи ражну к1арчнаан сес (ил- уф) деебтган гьак1идар вари ч1иви хьиди.

Гьелбетда, ухьуз аьгьяхъуз, фицики гьелелиг аьхир- заман гьафундар. Думу фунуб йигъан шулуш аьгьюр анжагь Сар Кьудратлу Аллагь ﷻ ву. Хъа гьадму йигъ гьибди (улубкъиди). Гьамус суал арайиз гьюра: «Хъа дийихнайидари гьап1райк1ана, Гьияматдин йигъ улубкъайизкъан дурари гьап1ри шуйк1ана?» Дийихнайидар чпин накъвариъ (никъариъ) Гьияматдин йигъ улубкъайиз ккилигури шулу, фицики накъв (никъ)- му ккилигури шлу йишв ву. Женнетдиъ чпиз савабар – ужувлан ляхнар тувруш к1ури килигури гьузру (чпи ч1ивиди имиди ужудар ляхнар гьап1дар), ясана пис ляхнар гьап1дар жазайиз ккилигуру.

Хъа ахир- заман улубкъган фу хьибдийк1ана?

Исафил малаикди кьубпи ражну к1арчнаан ил- уф деебтган вари ч1иви хьиди, дук1найидар (дийихнайидар) накъвариан (никъариан) удуч1види. Дурар вари лапра аьхю ва дюзи йишваъина уч ап1иди. Гьадму йишваъ Мягьшар к1уру. Ригъди къадарсуз аьхюди ребцру ап1иди, инсаниятдин к1улин маар урхьру гьялнахъна хайизкъан. Хъа динагълийир пайгьамбарин пайдгьин сирникк фаркъат хьиди ва ици гьава гьадабгьиди, Кавсар булагъдиан хушлу шид убухъури. Хъа динсузариз вуйиб дердхажалат хьибди.

Мягьшариин Аллагъди ﷻ Диван ап1ру аьгьвалат арайиз гьибди. Учу муганайиз гьапиганси, малаикари чпин хусуси дафтариъ ухьу жилиин яшамаш гьахь вахтна гьап1у вари ихь ляхнар дик1уру. Ари гьадму дафтрар Диван ап1ру йигъан ухьуз тувиди. Анжагъ гьаякълуди диндихъ хьугърудар дурар арччул терефнахъанди ва улхъанди тувиди, хъа динсузариз- гагул терефнахъанди ва къялхъанди. Дурар гьамушваъ гьадагьидичва- пис ляхнар ва ужудар ляхнар, гьадрарик аьхю ляхнарилан гьадагъну лапра жвилли ляхнарихъна гьайизкъан вари хъайи- хъайибси дидик1на. Вари жиниди гьибтнайиб ва ашкарди вуйиб ачухъуб хьибди. Гьарсар касдихъан гьерхбар-

хьерхбан ап1иди (гьисаб- суал), вари фикирназ гьадабгьиди. Ихъ вари ляхнариз къимат тувиди ва Мизан к1уру терезариин (йичврариин) ухьу гьап1у ляхнарин гьагъ ебциди. Амма Мугьяммад Пайгьамбарихъан ﷺ чаз ккуни касдихъанди пуз, гьадугъан тереф уьбхюз хьибди.

Шли чпи ч1ивиди айиган ужувлан ляхнар гьап1нуш, гьацир кас гьич саб читинвалра дарди Сират1 гьядлангина женнетдиз гьаягьиди. Гьадму гьяд к1улин кушт1ан (ч1арт1ан) иччиб ву ва ханжлин мурзт1ан уч1руб. Дурар уьмурлуг вуди женнетдиъ гьузиди, гьадушваъ уччушнар ва Аллагъдин ﷻ ц1ийивалар рякъиди. Хъа шли ч1ивиди айигандин уьмриъ гизаф къадар гунагънар ляхнар деебтнуш, гьацдарихъан, хъа гьацира динсуз ксарихъанра гьадму гьядлангина гьаягъюз хьидар ва дурар жегьеннедиъ хьиди. Динагъли ксар, хъа амма гунагънан ляхнар гьап1дар, жегьеннедиъ жаза гьадабгъхъан, хъасин женнетдиз къяляхъ гьиди. Динсузар (кафирар) уьмурлуг вуди жегьеннедиъ гьузиди.

БИЦИДАРИЗ ПАЙГЪАМБАРИН ﷺ ГЪЯКЪНААН

Бадрайин вари тереф вуйибси хайирлу хабрар тарагъуз хьюгъну, иллагьки гьадму дерейиъ лапра аьхю гьалибвал гьазанмиш гьап1нийи, хъа амма гьадму гьалибвалик умудвал кивуз лапра читинди вуйи. Язычниклар (гизаф аллагъарихъ хьугърудар) чпин жанар уьрхюб метлебниинди, къяляхъиндира дилигди, гьергну гьушнийи.

Кч1ихбар гьуху йишваъ гизаф къадар ужувлар гьузнийи. Бадрайин дере аьгъю даршлугансиб гьялназ дуфнайи- вари йишварихъ къиматлу шейтар дахънайи, ккат1ахънайи, ип1ру – ухру шейтар, парчйирин тикйир, гьилинжарин, ч1имрарин тикйир. Чпин эйсйир агбан гьаразнаъ ади чолийди гьайвнар ва девйир гьаягъюрайи.

Пайгьамбари ﷺ гьадму дерейи-

хьинди чан улар арццу: гьадму саягъниинди гьитну ккундайи. Чюл к1ичибарин лишнарихъан марцц дап1ну ккунду, к1ури фикир ап1уру Пайгьамбари ﷺ. Пайгьамбар ﷺ гьарсабдиъ къайда ва марццишин дебккбан гьайгъушнаъ шлур вуйи. Неинки чан терефнаан, хъа гьацира чан багахъ хъайидарира. Чахъди хъайидариз дугъу гьадму чолин вари терефнаъ къайда уьбхюз табшурмиш ап1уру. Ва вари мусурмнар ляхнихъ саг1иди хьюгънийи.

Сифтена- сифте Ислам дин бадали аьзабнаъ гьахь гьийихдар кивуз накъвар (никъар) гьйриккийи ва дурарихъ хусуси дюьйир гьурхнийи. Гьийиху Исламдин вари эскрар накъварик (никъарик) кивнийи. Хъасин женг гьубху хут1ил (чюл) марцц ап1уз хьюгънийи. Хъасин мусурмнари гьийиху душмнар накъвдик (никърик) кивнийи. Пайгьамбари ﷺ вари чпин муганайиз айи гьялназ хпан гьаякънаан адабгъу къарариз гьаржюрейин мяна ади гьабхъну. Инсанарихъна, гьайванатарихъна ва табиаьтдихъна гьюрмат дюьхну ккунивал улупну. Гьеле шадвалин аьгьвалатнаъра кмиди Пайгьамбариз ﷺ гьацци дубхъну ккунивал гьархундайи. Ва мусурмнархъан, чпи гьазанмиш гьап1у гьалибвалин шадвал пай ап1ури, чпин къяляхъ гьийиху инсанарин майтар ва жара чиркинвалар марцц дарап1дикъан гагъди Йасрибдиз къяляхъ гьюз гьабхъундайи. Гьацци аьдат ислам диндин къиматлуваларикан сабнуб ву ва гьаддин гьаякънаан Пайгьамбарин ﷺ буйругъариъ къайд дап1на. Мугьяммад ﷺ къиматлуваларин пайгьамбар вуди гьахъну. Мединаийи мусурмнар чпин диндин гьардшарихъан ужудар хабрариз ккилигурайи дакъикъйирйиъра кмиди гьадрари Бадрайин дерейиъ къайда дебккрази гьахъну. Анжагъ лазим вуйи вари ляхнар ккудук1бан къяляхъ дурар Йасрибдиз къяляхъ хътакнийи.

Гьюрматлу ва аьзиз бицидар, гьарсабдиъ марццишин ва къайда уьбхюри шулчва, ичв абйир- бабариз кюмекар ап1урачва? Гьаз гьапиш ухьу вариди Пайгьамбарихъан ﷺ нумуна гьадабгъну ккунду.

ГЪАРСАРИЗ АБГЪЯДИ ККУНДУ

ХАЙИРЛУ ТЕКЛИФАР

- Къадар дарубкъан артухъди мип1ан ва яв жандиз гаш хьузра мугъузан, хураг- т1яаьм гьялак дарди, яваш-явашди ип1ин.
- Гьич саб жюрейин фарзра гьидмипан, гьадрар тамам ап1узра къан мап1ан.
- Ап1ру ляхнихъ к1ваъ ужуб ният ади хьюгъ, к1ваант1ан.
- Мяньаьтсуз ляхнарихъ хьюгъри мап1ан, иллагьки зарар кайи ляхнарихъ.
- Эгер уву ап1урайи фициб- вуш ляхнихъна юк1в зигурдараш, думу ляхин дип!
- Варидарикан багъишламиш ап1увал ккун ап1ин ва багъишламиш гьап1уриз хил алдабгъ.
- Дустарихъдира ва душмнархъдира имшавалиинди янашмиш йихъ.
- Касибариз пулин-шей'арин кюмек ап1ин.
- Гьич сариканра ч1уруб мак1ан, гьич сариланра футнийир мап1ан.
- Аьжузариъ-касибариз ва жвуван динагъли гьардшариз ва чйириъ кюмек ап1ин.
- Увукра гунгъар кайиваликан к1ваин ап1ури гьит, ухьу диндиз гьуллугъ ап1бан тягъярарик т1амгъа ктарди шулдар.

- Аллагъу Тааблайик умуд кади гьуз.
- Хабарсузди гунагъ деебтган, швумал йихъ ва сарун гунгъар дарап1уз чалишмиш йихъ.
- Фикирлу, аьндар ксарин теклифар-насигътар фикирназ гьадагъ, къадагъа дап1найи шей'арихъан уву уьрх.
- Увут1ан яшлууйи гафар ап1руган имшавал улупури йихъ.
- Гьаякълу рякълан удуч1вну ккундар.
- Шадвалариъра, бедбахтвалариъра яв к1ул'инди гьуз.
- Фунуб ляхниъ вушра Аллагъу Тааблайикан кюмек ккун ап1ин.
- Ц1ибди гафар ап1ин, ах ва аьлхъ!
- Гунгъар ктуч1вувалихъан лапра гуч1 ап1ин.
- Анжагъ сар увкант1ан фикир дарап1ди мугъузан!
- Жямьяьблугъ йишварихъ аьхю сесниинди гафар дап1ну ккундар.
- Буржди гьадагъу шей'ар тутрувди къаназ гьитну ккундар.
- Эгер жвуван хулаз гьафи хьилижвуву гьаягъюз (хътакуз) къан ап1уруш, дугъаз жарайи хал

(йишв) улупуру.

- Эгер хулаз жилижви адарш, гьадму хулаз жилижвийир гьаягъювал ухшарсуз ву.
- Сар касди ап1ру гафар жарари дерккнун ккундар, хъа гьацира къаназ гафар ап1ури гьузнура ккундар.
- Саб шейъ-шюйъ масу гьадабгъруган (алвер ап1руган) гьаддик кълхъну ккундар.
- Хьилижвуваз уьл-хураг хуз къан дап1ну ккундар.
- Интйир ап1руган, ушв хлин гагъниинди ккебккай ясана ягълухъихъди.
- Шил'ин – вуш аьлхъювал-кълхъювал ярамиш шулдар.
- Наана-вушра гьаягъруган ушвнигъ папрус гьяди гьаягъюз хай шулдар.
- Жямьяьтдин арайиъ айиган илк1 (уьлк1) ч1вубкъувал ухшарсуз ляхин ву.
- Машна-машди шлиз вушра биябур гафар ап1уз хай шулдар.
- Телефондиан шлихъди вуш ахмакъ гафар ап1увал дюз гьюрдар.
- Телефондиан зенг ап1руган сифтена-сифте жвув фуз вуш дупну ккунду.
- Заан культура айи ксари неинки жвуван хулаз, хъа гьацира жямьяьблугъдиъра марццишин уьбхюру.

МЮГЬЮББАТНАН ХИЯНАТВАЛ

Пирмягъямед Къасумов,
шаир

(«Ккунириз аьмал» поэмайшан саб к1ул)

Хьит1ирхвандин гьудгнин
къяляхъ
Чан суннат - гьудганра дап1ну,
Сейранди, раккниз дап1ну
«тярхъ»,
Аьхникк ккуч1вуз чарйир
гьап1ну.

Амма гьамци нивк1 гьюринхъа,
Фикрарин гьагъ алабхънади?!
Архаинди гьабгьюринхъа
фуниз ип1руб, иштагъ дарди?!

Гьаддиз дугъу кивра умуд
Сар Первердигарик анжагъ.
Шлиз аьгъя йигъ вуш швнуд
алди чан фикрарин гьагъ?

- Мягъшарин диван ап1ру
Йигъ рягътиб ап1ина, Аллагъ!
Жегъеннемдин ц1а алап1ру
Аьзъятнахъан уьрхя, Аллагъ!

Первердигар, Сират1 гьядлан
Гьагърударикан ап1ина.
Первердигар, Сират1 гьядлан
Женнетдиз къисмат ап1ина.

Кавсар булагъдин шид дадлуб
Убхърударикан ап1ина.
Халис мусурмнин ччвур адлуб
Вуди гьубзрус ап1ина.

Мизан таразарин гьагъ
Иливиди гьисабарин.
Яраб, Аллагъ, гьадмуган гьагъ
Фициб шуйк1ан савабарин?

Гунагъкар вушул узур
Гьаму дараскъал дюньяийъ.
Гьаддиз гуч1урзуз узур
Жаваб тувуз тму дюньяийъ.

Гьаму дюньяийн ужувлар
Тму дюньяийиз женнет ву.
Гьаму дюньяийъ писвалар
Гьап1нуш, тувруб жегъеннем ву.

Йигъди-йишвди ккарагурза,
К1ваин алди Первердигар.
Ужувлан ляхнар агурза-
Женнетдиз ужуб ядигар.

Аьхю шадвал вузуз, Аллагъ,
Уву к1ваин алди гьузуз.
Къисмат ап1ин узуз, Аллагъ,
Женнет. Гьаргандиз ву гьубзруб.

Сес-дик1 адру ич1и хулаъ
Фургъанди гафар уч шула.
Жилир шагъриъ, хпир гьулаъ,
Хъа хизандин гьял пуч шула.

Сикин шуладар урхбакан,
Аллагъдиз ккарагбан дюьйир.
Сейрандиз гьаци ап1бакан
Шула рягъят, аьгъя къулгъйир:

- Йипа я рагъману, я Рягъим,
гьап1руш, ккебгъу хизандикан.

Йиз къисматназ ап1ин рягъим,
Уьмри туву бизарвалкан.

Аьгъвалатну дап1наза гьарк1,
К1ан - к1ул адабгъуз даршули.
Хабарсузди йиз жандиз амк1,
Дуфна мич1либ, маш ибшури...

Гьап1руш узу йипа, Аллагъ,
Рягъимра ап1ин яв лук1раз.
Жилир аьгъ ап1рийза валлагъ,
Уч1вру зиян туврашра к1ваз.

Анжагъ Яв ва йиз улихъра
Абукар учв швумал гьахъиш,
Гьап1у пис ляхнар улихъна
ккеркрийза, текрар дарап1иш.

Амма Абухран к1ваъ иблис
Ижмиди убч1внаш к1ураза.
Дугъхъан гьадабгъур я силис
Адар, гьаддиз т1урк1ураза.

Т1агърушин алдап1ру дустар
Духъна хиялар Сейрандиз.
Уьмрин къисмат гьял ап1рустар
Адагъна фикрар арайиз.

Гьавриъ ахъа: хизандин к1ул
Гьамцир сайсуз кас вуйиган,
Жарар гьахъиш, гьадгъура к1ур,
Узусиб гьялназ гьафиган.

Велед, велед, ккуни Мурад,
Сейрандиз дюньяийъ айир!
Велед бадали пис ад
Гьадабгъуз ккундар дадайиз.

Гьаддиз дугъу аьгъ ап1ура
Жилирин ягъсуз далилар.
Гьаддиз дугъу аьгъ ап1ура
Чан сижарин инт1ивалар...

Ахсрар улукъубси дишла,
Унч1вихъ дубсу таниш жакъвра.
Кабчри мяълийирин кишра,
Сейран тяжуб гьап1ний накъра.

Унч1вхъан му жакъв хълибгура,
Сейрандиз фу-вуш пуз ккунди.
Хъа Сейран дидиз лигура,
Гьудужвуз даккун-даккунди.

Жакъвлин мукъмари Сейрандин
гевюл хъана гьап1ну ачухъ.
Фици гьузрухъа хуррамди,
Дердери дап1найиган тухъ?

Пагъ, иблисдин Абукрахъна
фендигарвал гьизгъинуб ву.
Диди дугъан фикрар чахъна
Жалб дап1найивал гьагъиб ву.

Магъа аьхълира ихъ Сейран,
Ярхи йишвди нивк1хъан духъна.
Чан уларики кефлу девран
хъап1райи Абукар ккархъна.

Яраб, Аллагъ, фициб уьмур
Хьибдийк1ана узуз закур?
Текрар шулуш гьамциб уьмур,
Шул зу аьжуз, уларра - кур.

Гьамлу фикрари гьахура,
Думу Абукрахъна хъана.
Жейран дугъакди улхура,
Хъа жилириз ебхъуринхъа?!

Аллагъдиз вари ебхъура
Зу нягъякъ гаф дарап1райиб.
Аллагъдиз вари рябкъюра
Зу жилири гьарк1 дап1найиб.

Эй куч1лях, яв ац1у гафар
Ва тярифар, йипа, нашди?
Хъа гьакълу касди шит гафар
ап1урдар ва гьузру начди.

Куч1лан гафар лап сак1лиди
Ва учвуйи албагубт1ан
Фикир ва гьакъвал сат1иди
Уч ап1урр ву дирбаш варт1ан.

Ужуб нивк1 абгувал машквар
Шулухъуз, гьабшиш шикиллу.
Хъа гьакъват шулу ашкар
Инсандин уьмриъ фикирлу.

Писвализ «ваъ», гьакъвализ – «ав»
К1уру кас ву халис инсан.
Гьюкум ва низам-интизам,
Хъап1ри аьдат ву гьар йисан.

Фицдар шарт1ариъ ахъишра,
Йиз лакач ужуз ап1дарза.
Фициб аьзабнакк ккахъишра,
Йиз диндик т1амгъа кап1дарза.

Завар-жилар халкъ Гьап1урин,
Къудрат аьхиюб ву къадарсуз.
Читинвалар аьгъ гьап1урин,
Къастарра хьидар умудсуз.

Гьап1рувахъа, аьгъ ап1арза,
Читинвалар, улихъ хъайи.
Дих гьап1урик гаф кап1арза,
Имшахвалин гьиссвал кайи.

Яраб, Аллагъ, гьаз Абукру
Гьабхну хизандиз нянатвал?
Думу ву йиз гъан - юк1в убгруб,
Узуз гьап1у хиянатвал.

Хиянатвал мюгъюббатнан,
Ву уч1вруб, бит1ран галамсиб.
Ав, йиз жилири нубатнан
куч1ал дап1на, хъугъругансиб:

«Футнакрарин мелз ярхиб ву,
Мухъугъан дурарихъ, Сейран!
Увуз му гаф шли гьабхиб ву,
Узуз айи дагъдин жейран?

Белке гьаркъюншул гаф кап1ри,
Шуру, дарсар гьерхру вахтна.
Белке гьаркъюншул мелз т1ап1ри,
Гьадрар сеbeb дар гьюжатназ»

Абухран гьаму гафари
Сейран т1аъна хияларикк.
Амма рякъ тувра бясвариз,
К1вахъни мюгъюббатнан
сирникк.

Жараб дарш, кьикънягъди а вахт,
Фикрар ап1уз, дурар тевуз.
Муганазийзсиб хушбахтвал
Бихъру жолег хъюгъна абгуз.

«Гъялаки нир гьюлиз хъубкъдар!»
К1ваин дап1ну мисал халкъдин,
Сейранди фикрар гьудуркъдар
сифккан ккадаура накъдин.

Гьамлу хажалатну ккагъуз
Гьитна Сейран чан Абукру.
Жюрбежюр фикрар тарагъуз
Мажбур ап1ура Абукру.

Сейрандира, нивк1 адарди,
гъаъра ярхи, мич1ли йишвар.
Хъа Абукру, вижна ктарди,
Ритайихъди гъаъра йигъар.

Гъаз узухъна вижнасузвал
Абукру улупурайк1ан?
Белке чав йиз савадсузвал
Гьаддиз сеbeb ву, к1урайк1ан?

Белке к1урашул: «Гъаз вухъа
Авам хпир хулаъ ади?»
Хъа Рита кеспагъли ву гъа,
Хулаз ярхи пулар хиди!»

Нагагъ гьациб тягъна кипруш,
ВУЗ-дик куч1варза, Абукар!
Йиз икризди бюгътан ипруш,
файдасуз вуяв, Абукар.

К1ваин ап1ин ихъ мектеб, вахт
сат1иди урхури гьахъи.
ВУЗ-дик куч1вбан руш'ватдин бахт
гъилибхнив гъа, фурслу гьахъир!

Нивк1укдикъан хъубар увуз
Гьич сабанра гьаркъюндайи.
Зуз, отличицайиз, урхуз,
Яв абйири гьитундайи.

Чагъу къюларстар къюбари
Абухран дневник «балгуйи».
Йизубдик кайи хъубари,
Класдин гьял албагуйи.

Гъаци вушра, уву ВУЗ-дик
Каъну яв абайин пули.
Хъа зу кейваниди гьузди...
Гьамциб къисмат тувниз уьмри.

Гьамус ляхнар башибузукъ
Духънайириз гьархна хизан.
Башаккадру уьмрин язухъ
ап1баан хьидарва бизар.

Йип, Абукар, гат1ич Рита
Гъаз увуз назнази духъна?
Дугъкан пиган, к1урва: «Гъита,
Мюгъюббат айиз увухъна!»

«Ассалам» ихъ варидарин газат ву. Думу учвуз гьюрматлу хялижв ибшри!

Ассаламу алейкум, гьюрматлу мусурман гьирдшар ва чйир!

Ихъ республикаин меркез вуйи Мугъягъгала шагъриь удубч1вурайи «Ассалам» газатдиз учву 2010 – пи йисаз подписка дап1ну ккунивалин гьякънаан ц1ийик1улт1ан илт1ик1урача. Дюз гъапиш, учу к1ваин дарап1ишра, ихъ «Ассалам» газатдиз подписка ап1уз хусуси вуди учву, гьарсаб табасаран хизанди, шериквал улупну ккунду. Вари йискъубаз вуйи подпикайиз удубч1вурайи кымат анжагъ 180 манат ву.

Уьмур ухъуз ккилибгурад, диди ухъузра хабар дарди ихъ уьмрикан йигъар - вазар ктагъура. Ари гъаддиз гьарсар касди чан абйир - бабариз, багахълуйириз, гьуншйириз, гьулан-дариз, яшнан ахъюдариз гьюрмат ап1уб, хъа читинвалиь айидариз чахъан шлу саягъниинди кюмекнан хил гъач1абккуб лазим ву. Саб гафниинди, ухъкан гьарсари гьаму жилиин илмиди ужувлан шил гьибтну ккунду. Ихъ уьмриз лазимлу вуйи эдеблу терефарихъди, сабпи нубатнаь ухъуз багъалу Ислам диндин гьякълу рякъюьди гьягъюз кюмек туврайи ичв гьюрматлу юлдаш багъри табасаран ч1алниинди удубч1вурайи «Ассалам» газат ву. Гьамцдар гафарин къяляхъ дидиз подписка ап1бакан дериндиан фикрар ап1уб ва учвухъди сабси ичв гьуншйиризира, вари гьуландаризра багъри ч1алниинди удубч1вурайи «Ассалам» газатдиз подписка ап1бахъна рюгъламиш ап1уб ккун ап1урача.

Ич газат пис ляхнар ап1рударин тереф уьхъбаз гьичра шерик дар. Дидин метлеб марцци Ислам дин агълайирин арайиь тарабгуб ву. Ислам ислигъвалин дин ву. Хъа амма саб жерге фагъумсуз ва ягъурсуз политикари гъаз - вуш Ислам дин экстре-

мистарихъди аьлакьалу ап1уру. Гьацдар бейнавийриз Мугъяммад Пайгъамбарин ̣ гьаму гьядискъана к1ваин гъап1иш ужу ву: «Шли куч1ал ап1уруш, дицир кас йиз умматдикан дар. Шли сар - сариина яракъ за гъап1нуш, гъацир кас йиз умматдикан дар, чав фукъан тасбигъ гъап1нушра, Аллагъ ̣ к1ваин ап1урушра ва Къуръан урхурушра». Ари дикъатлуди фикир тувхъа: к1ваь ужуб иман айир гьич сабанра рябатсуз ляхнариз: къяппавализ, т1афалвализ, гьярамзадавализ, рихшантвализ, алдатмиш'вализ, руш'ватчивализ шерик даршул, гъаз гъапиш ихъ баркаллу Ислам утканвалин ва марццивалин дин ву. Диди гьич сабанра рябатсузвализ рякъ тувурдар. Диди инсанар эдеблувалин рякъюз адауз тьсирлу кюмек тувру. Гьелбетда, Ислам диндин вари шар-т1ар хъайи-хъайибси тамам ап1урайирин фикриз зиихъ кудухнайи чиркин лишнар к1улиз адагъбан къаст дяргърувалиин умудлу хъидихъа. Хъа Ислам диндин гьякълувал тасдикъ ап1урайиб Къуръан ву.

Ухъу гьар йигъан Аллагъу Тааьлайи ухъуз тувнайи ужувларикан мянфя-аьт ктабгъураха. Инсан гьяйванатарихъан фикирлувалиинди тафавутлу вуйивалра аьгъахъуз. Жвуваз Аллагъу Тааьлийи тувнайи аькъюл - фикир аьгъювалар гъадагъбаз харж дап1нура ккунду. Аьгъювалар айири гьадрикан мянфяаьтра кадагъгну ккунду. Ихъ Пайгъамбарин ̣ гьядисдиь дупнайиганси, «Инсанарикан ужурсир ярхи уьмур хъап1ур ва ужудар ляхнар к1улиз адагъур ву».

Ав, гьяйифки, саб жерге хизанариз чпин дуланажагъ за ап1бан т1алабар гьурк1уз пулин мумкинвалар адрувалра аьгъахъуз. Гъаддиз пулин мумкинвалар айи мирасар-варисари,

жара девлетлу ксари гъацдар хизанарихъандира подписка гъап1нийиш, Аллагъу ̣ рази шлийи, инсанарра. Хъа гьелелиг гъациб жумартвалин хил гъач1абккуз шериквал улупнайидар табасаранарин арайиан гъахъундар. Белке газат тарабгъуру ксар дура-рихъна илт1ик1иш, гъациб баркаллу ляхин к1улизра адагъгърийи.

«Ассалам» газатдин машарий учу анжагъ ужувлан терефарикан бик1ури шулча. Ич метлеб Гирами Къуръандин, Къудратлу Аллагъдин ̣ варит1ан ккуни Мугъяммад Пайгъамбарин ̣ гьядисар, мусурман аьлимарин ва аьдати мусурман гьардшарин ва чйирин баркаллу ляхнарин гьякънаан макъалийр туври шулча. Ислам диндихъди аьлакьалу вуйи темйириан суалар туву ксариз бажаранлу аьлимари гьякълу жавабар туври шулу. Нагагъ ичв терефнаан учухъна жорбежор т1алабар кайи кагъзар гъафиш, учу дишлади жавабра туври шулча. Аьгъювалар гъадагъбан рякъюь айидариз учхъан шлу кюме-

кар ап1увал асас вазифа вуди гьисаб ап1урача. Хъа жвуву гъадагъу аьгъювалар инсанариз зарар тувру саягъниинди ишлетмиш дап1ну ккундар. Мугъяммад Пайгъамбарин ̣ гьядисдиь дупнайиганси, «Шли гьюжатар бадали ясана чан агъирвал улупуз к1ури аьгъювалар гъадагънуш, гьит чав чаз жегъеннемдиз йишв гъазур ап1ри».

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир! Нагагъ учвуз ихъ мусурман диндихъди аьлакьалу вуйи месэлийрикан гъавриь адруб гьерхуз ккундуш, учуз бик1ай, мусурман аьлимар учвуз жаваб тувуз гъазур ву. Гьюрматлу ватанагълийир! Ичв кагъзариз, телефондиан вуйи зенгариз ккилигурача. Бик1ай, ихъ багъри «Ассалам» газатдин ляхниь иштирак йихъай. Арухъди ужувлар, бахтар ишричвуз!

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир! Гьит ухъу гьарсари Аллагъ бадали алдагъу лик зяя дарибшри ва Чав Рьгъимлу ва Къудратлу Первердигари ухъу Женнетдиз гьягъру агъларикан ап1ри!

Аьзиз юлдшар! Учвкан вуйи саб тавакъу (т1алаб) хъана текрар ап1урача: жвуван багъри табасаран ч1алниинди удубч1вурайи «Ассалам» газатдиз подписка ап1уз ич газат тарабгъуру ксари-вакилари кюмек ап1иди. Дурагъ гьарсаб райондиь а. Хъана текрар ап1урача: подписка ап1уз к1ваьлан магъап1анай. Хъа учу ичв теклифар ва т1алабар тамам ап1уз чалишмиш хъидича ва гележгъдиьра «Ассалам» газат ужувлан ляхнариз, инсанарин арайиь дуствал ва мясля-аьт уьхъбаз ишлетмиш ап1идихъа, иншаАллагъ!

Газатдин редакция

АХЮ ГУНГЪАР

ГЪУДГАН ДАРАП1УВАЛ

Исламдиь шагъадатдин къяляхъ (диндиз шагъидвал ап1балан къяляхъ) метлебувал жигъатнаан гьар йигъан хъуб ражну гъудган ап1увал зади дебккра. Гъудган ап1увал гъацира кафирин ва мусурман касдин арайиь айи сяргъят ву. Гьамус хайлиндари гафариинди к1ури шулу, фицики чпи мусурманар вуча, амма гъудган ап1урдарча, к1ури. Пайгъамбари (Гьит Аллагъди дугъаз ужувлар туври ва тебрик ап1ри!) гъапну: «Фуж гъудган дарап1ди Аллагъдихъди гьюрюшмиш гъахъиш, думуган дугъан гьяракатарикан (ляхнарикан) гьич сабра къабул ап1идар». Имам Абу Гьянифайи (гьит Аллагъ дугъкан рази ишри!) чан китабарикан сабнубдиь гьамци бик1ура: «Узу лапра къаназ Женнетдиз гьягъру (гъадушвазди ахъру) жюрейин тасдикъвал ап1ру мялумат (аьрза) абгури гъахъунза. Узуз думу гьибихъунзуз-думу вахтниинди ва марцциди гъудган ап1увал вуйи». Аьхю имамдин гафариз фикир туври, учв фикирлу къанажагълу кас вуза к1урури гъудган вахтниинди ва марцциди тамам ап1бан зийн ляхин дап1ну ккунду.

Гьаму Жилиин биц1и зегъметар-зиллетар зигбинди аьхю хайир тувруб фук1ара адар. Гъациб гьизилин багъалу хазна, гьелбетда, гъудган ву. Гъудган дипувал ясана гъудган марцциди к1улиз адрабгъувал чиркин зир-зибил ккат1абхъру йишвахъинди

гъизил дипувалик гьисаб ву.

Къудратлу Аллагъу Тааьлайи Къур'андиь гъудган дарап1ди гьибтдариз Жегъеннемдин «Вайлундин» ц1ин тепе улупуз гаф тувну, ц1ин къувватлувал жигъатнаан гъадму тепе Жегъеннемдин имбу

тепйирт1ан ребцруб ву, фицики тмуну тепйири Аллагъу Тааьлайикан гъациб манишнаккан ккадау-вал ккун ап1ура.

Жарануб гьядисдиь дупна: Ахиратдин йигъан сабпи ражну лигру, гъал ап1ру гьяракат гъудган хъибди, эгер думу къабул гъап1иш, думуган жара гьяракатарра къабул ап1иди ва думу бахтлур хъиди. Эгер гъудган къабул дарап1иш, дугъан жара гьяракатарра къабул ап1идар, ва думу бахтсузур хъиди.

Гъудган ап1бан метлебувал гьамциб дьюшюшдира улупура. Уьмар аьсгъабди (Гьит Аллагъ дугъкан рази ишри!), ифди алац1найири, учв йик1айиз улихъна гъудган гъап1нийи. Аьли аьсгъабди (Гьит дугъкан Аллагъ рази ишри!) гъапнийи: «Фуланин дишагълийи гъудган ап1урадар,- дугъу гъапну,-шли гъудган ап1урдарш, думу кафир ву».

Дугъриданра, гъудган Аллагъу Тааьлайи ухъуз тувнайи ккудудук1ру ужувларикан сабнуб уж'вал ву, суткайин арайиь 20 минутдин вахтна гъудгнар ап1ували (сагъламвализ марццишин тувбахъди сабси) гьаму уьмриь гъадмукъан аьхю ужувлар тувра ки, гьеле гьатмунуб дюнъийиь тувру хуш-бахтвал ктарди.

ЗАГЪАБИЮ «Китабу кабаир»

Газат урхрударин суалариз жаваб туврайир
ДУМД-дин экспертний отделин гьуллугъчи
Мугьяммад-гьяжи МЯГЪЯМЕДОВ ву

Нюкягъ ап1айиз улихъна гьалат1 ктубч1внуш (гьалат1 деебтнуш) гьадму фици ва фитгьинди ккебкюз шулу, даршиш думу марцц ап1уз даршлу гунагъ вуйк1ана?

Ахьюнуб пай алимарин фикраринди, кт1убшуз даршлу гунгьариз Аллагъ бат1ул ап1увал (ширк) ва инсан йивну йик1увал дахил шулу. Зина ап1бан гунагъ марцц ап1бан бадали к1вант1ан швумалвал улупувал, Аллагъ-дикан ﷻ гьадму гунагънан афв ап1уб т1алаб ап1увал ва ужудар ляхнарин кьадар артухъ ап1увал ву.

Йиз дустру хпир гьадагъруган нюкягъ ап1ру вахтна швушван вали (вакил) вуди дугъан дархи гьардаш гьафнийи, фицики шуран гага убхърур ва саб жерге жара лазимсуз гьиллигъарин кас вуди гьахъну. Гьадму балин нюкягъ дюзиб вуйин? Эгер дюзиб дарш, фу дап1ну ккунду?

Ч1иви гага аий агьвалатнаъ вали жара кас хьуз мумкин ву, эгер сагъвалихъ мягърум духънайир ясана динсузур вуш. Гьаму месэла имамди шариаьтдиз асас духъну дюз гьюротанси гьал дап1ну ккунду. Эгер думу лапра майифур вуш, думуган ц1ийик1улт1ан мягъяр дивну ккунду.

Эгер духтри чан гьалат1 деебтбиинди инсандиз зарар гьабхънуш, гьадму агьвалатнаъ дугъаз гунагъ шулин?

Духтри чав деебту гьалат1наз дилигну, гьациб кьадарнан гунагъ хьибди. Эгер гьалат1 деебтбан натижайи гьадму касдин бедендиан саб пай (орган) пуч гьабхънуш ясана думу либувал дийибгънуш, гьаддиз дилигну дугъу аьзарлу касдиз шариаьтдиз асас духъну гьакъи тувну ккунду.

Командировкайиз гьагъруган уз узухъди урус ч1алназ таржума дап1найи (илт1ибк1наийи) Кьуръан гьадабгъури шулза. Думу гьудгнин дижик1ну адарди жвувахъди гьабхуз хай шулин?

Эгер таржума дап1найи текст учв Кьуръант1ан ахьюб вуш, думуган думу гьудгнин дижик1ну адардира жвувахъди гьабхуз шулу.

Жвуван жилириз татуаж хной ап1уз хай шулин?

Хай шулу, хъа амма гьацци дарап1узра шулу.

Гьудгни гунгьар марцц ап1уру, гьамци к1урудар гьакълу вуйин?

Гьакълу ву, дупнайиганси, гьудгнихъан бици гунгьар марцц ап1уз шулу. Хъа амма думу гьакълуди ва умудлувалиинди марцц ап1уру к1ури пуз шулдар, гьудган ап1ува-лиан бици гунгьар марцц ап1уз мумкин ву, к1ури гьапиш дюз ву.

Эгер сар кас чан к1ван диндихъ хьугърур вуш, думу мусурман кас вуйин?

Дин - му яркъуди гьат1абцнайи мянайинуб ву ва фунубдихъ вушра хьугъуз шулу. Мусурман кас анжагъ Аллагъдихъ ﷻ, Дугъан малаикарихъ, аьршдиан дуфнайи дафтрарихъ, пайгъамбарарихъ, Гьияматдин йигъахъ, амрихъ хьугъру касдиз мусурман к1уру.

Шариаьтди дук1найи касдин майт гарк1лихъди дабт1биинди ачмиш ап1уз ихтияр туврайин?

Дук1найи касдин майт1 дабт1уз ихтияр тувру, эгер гьаддикан мусурман касдиз хайир аш ясана мусурман касдихъан зарар гьадабгъуруш.

Христианствойиъ вахтан т1алабариз асас духъну гизаф ражари дигиш'валар т1аъну. Исламдиз гьацдар дигиш'валар т1аънайин? Дигиш'валар т1ауз вахт дарин, фицики сарун кьанна сабпи аьсирра дуфна?

Ислам гьидин вахтназкъан анжагъ чан айибси гьубзнайивалин себег гьадму вуки, дидиз гьич саб жюрейинра дигиш'вал т1ап1надар. Думу дигиш'валар т1аъбахъ мягътажра дубхънадар, фицики думу Ахиратдин йигъазкъан Аллагъу Тааблайи яратмиш дап1найиб ву. Гьамциб далилиз фикир тувхъа: Францияин гьамусаятна аий кьанунарикани (гьюк-марикан) 90 процентдихъна кьанунар имам Маликдин мазгъабдиан кидик1найидар ву. Французари шариаьтдин аьдабар (кьайдйир) Исламдихъна ахью ккунивал айивализ лигну гьадагънадар, хъа анжагъ дурариз заан тафавутвал, гьакълувал ва вари вахтары тьялукъ вуйивал фикирназ гьадагъну. Фициб дюшошнаъ (агьвалатнаъ) вушра, инсаниятдин фикирлувал Аллагъу Тааблайин, ухъу халкъ Гьап1урин фикирнахъ хьуркъуз шлу ляхин дар ва Дугъут1ан артухъди ужувлан кьайдйир агузра (ктагъузра) шулдар.

Исламдиз асас духъну дишагълийиз машин хъап1уз хай шулин?

Дишагълийихъан машин хъап1уз шулу, хъа амма дугъхъан жвуванур дару (мягърам дару) жара кас машиндиз итуз ясана саб суткайилан артухъ вахтназди ялгъузди гьагъюз шулдар.

Агъирвал (фурсвал) гунагънан ляхин вуйк1ана? Фицики агъирвал (фурсвал) ктру кас бажагъат шулу.

Гьакълу ву, гьадисдиз дупнайиганси, гьеле саб биши-ругдик гьисабсикъана агъирвал к1ваъ аий кас женнетдиз гьагъидар. Хъа амма агъирвалихъан ярхла хьуз шулу, тасаввуфдин рякъюб уч1виш.

Гьамциб агьвалатнаъ студентари фу дап1ну ккундуш йипайчва. Саб жерге мялимари мусурманриз ва гьадгарин диндиз нюкьнар ап1уру ва к1уру: «Гьадму дин жилин гьакълувал адарди хъпаз лигну инсанари чпи ктабгъуб ву, к1ури».

Саб терефнаан дурар гьакълу ву, гьаз гьапиш чпи инсанари кадагънайи (чпи чипланди арайиз адагънайи) динарра а. Хъа Ислам- думу завариян дуфнайи дин ву. Кьуръандиз дупна, фицики ухъу ужударстар ва уччувстар далилариинди гьожат ап1ри, к1ури. Гьадгарихъди гьожат ап1уз шулу, хъа амма архаинди ва далилариинди. Ислам заан рябатлувал улупбан ва фикирлувалин дин ву, ари жвуваз диндикан ужуйи агъяш, фунур атеистдин (динсуз касдин) зиинра гьалиб хьуз шулу. Анжагъ саб гьаму суал тувуб ч1яаън ву: «Яраб гьаму успагъи дюнья яратмиш гьап1ур фуж вуйк1ана?!»

Рузнама

Февраль

Йигъ	Гьиринд. Ас-Субгъ.	Ригъ гьудуб.	Лисундин Аз-зугър	Гьаркван. Аль-аьср	Лавлан. Аль-Магъриб	ХьитГирхв. Аль-Гишаъ
1	5.23	7.02	12.03	14.39	17.04	18.30
2	5.22	7.01	12.03	14.40	17.05	18.31
4	5.20	6.58	12.03	14.42	17.08	18.34
6	5.18	6.56	12.03	14.44	17.10	18.36
8	5.15	6.53	12.03	14.46	17.13	18.39
10	5.13	6.51	12.03	14.48	17.15	18.41
12	5.11	6.49	12.03	14.50	17.17	18.43
14	5.09	6.46	12.03	14.52	17.20	18.46
16	5.07	6.44	12.03	14.54	17.22	18.48
18	5.05	6.41	12.03	14.56	17.25	18.50
20	5.03	6.38	12.03	14.58	17.28	18.52
22	4.59	6.35	12.03	15.00	17.31	18.55
24	4.56	6.32	12.02	15.01	17.33	18.58
26	4.54	6.29	12.02	15.03	17.35	19.00
28	4.54	6.26	12.02	15.05	17.38	19.03
30	3.54	5.3	12.00	14.36	17.01	18.27

Экбер ап1руган (урхруган) дийигъувал ва гьудужувал лазим вуйин?

Анжагъ экбриз жаваб тувуб чарасуз ву, яни муэдзиндихъди текрар дап1ну ккунду. Дугъу «Хаяя аьла ссва-лагъ», «Хаяя аьлал фалах» гьапиган, гьамци дупну ккунду: «Ла гьявла вала кьуввата или биллагъи аьлиййил аьзим». Хъа экбер урхру вахтна гьудужувал ва саб йишвахъ дийигъувал – думу аьдабдихъан вуйиб ву.

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь». Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана
Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

заместитель муфтия РД Махди-хаджи МУТАИЛОВ Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ
Редактор
Пирмагомед КАСИМОВ
Художник
Саид САИДОВ

Компьютерная группа
Лейла ГУСЕЙНОВА Ахмед МАГОМЕДОВ
Менеджер
Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ
При перепечатке ссылка обязательна. Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по ЮФО (г. Ростов-на-Дону). Свидетельство о регистрации ПИ № ФС Ю-6401 от 15 декабря 2006 г. Индекс 51325 Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____

Сдано в печать 14 января 2010 г. Тираж 2.800 экз.
Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала, ул. М. Ярагского, 128.
Тел.: (8722) 61-00-64.
По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам: по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24 по г. Махачкале — (8722) 914-222.
E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru